

# *Toimittajalta.*

Pitkän automatkamme viimeisen yön vietimme siistissä hotellissa Venturan pienessä kaupungissa Tyynen meren rannalla. Maksoimme aamulla viimeisen yövuokramme ja olimme iloisesti hämmästyneet siitä, että se oli pienin koko matkalla. Olimme jostain muka lukeneet, että Californiassa kaikki on ylen kallista. Helputuksesta huokaisten istuimme autoon ja suuntasimme kulkumme Ojaihin päin.

Oikeastaan meidän olisi pitänyt viettää edellinen yö Hollywoodissa Los Angelesin ulkopuolella. Siellä oli suomalainen perhe, jonka luo konsulaatti-ystävämme Y. P. oli kehottanut meitä pysähtymään, koska he osaisivat neuvoa meille, mihin meidän pitäisi asettua asumaan Ojaissa. Kuulimme myöhemmin, että tämä ystävällinen perhe oli meitä kovasti odottanut, koska Y. P. nähtävästi oli heille kirjoittanut, minä päivänä suunnilleen saapuisimme.

Nyt siis ajoimme omin päin Ojaihin. Oli kirkas ja aurinkoinen sunnuntaiamu. Ei ollut vaikeata löytää tietä Ojain pieneen kaupunkiin, koska Amerikassa tienviitat aina ovat ensiluokkaisia.

- Minne nyt sitten mennään Ojaista? kysyimme itseltämme ja toisiltamme.
- No, tiedustellaan ensin, missä Y. P:n farmi on, vastasimme yksimielisesti.

Olin New Yorkissa saanut Y. P:ltä tarkat tiedonannot ja kartat ja selitykset. Mutta voi kauhistus, kaikki paperit olivat unohtuneet Annadaleen ja minä tietysti olin unohtanut kaikki asianomaiset nimet, paikkojen ja ihmisten. Meidän oli vain turvaututtava hyvään seikkailuonneemme.

Saavuimme Ojain korkeiden kukkuloiden ympäröimään toistakymmentä kilometriä pitkään laaksoon ja ajoimme pitkin pääkatua (lue: ainoata katua) pienen kaupungin läpi. Kadun varrella oli ainoastaan kauppoja – loisteliaita amerikkalaiseen tapaan – ja yleisiä rakennuksia, posti, pankki, hotelli, kirkko, kouluja y. m. Se teki kylläkin viehättävän vaikutuksen ja autoja seisoi kymmenittäin molemmin puolin katua, kuten Amerikassa kuuluu asiaan. Eivät ne kaikki olleet loistoautoja, – enimmäkseen kahden hengen istuttavia ja joukossa kunnioitettavan keskiaikaisen ja kuluneen näköisiä Fordeja. Meidän seitsemän hengen kirkasvärinen, vaaleanvihreä La Sallemme teki mielestämme kuninkaallisen tai ainakin kreivillisen vaikutuksen ajellessamme hiljaa eteenpäin.

Kyselimme ystävämme Mr. P:n farmia. Kenelläkään ei ollut siitä aavistusta. Vasta kun hoksasimme mainita, että se on jossain Mr. Krishnamurtin paikan lähellä, oli joku asiasta selvillä.

– Oh yes, Mr. Krishnamurti. You see, his place is there on that hill somewhere.

Ja neuvojamme osoitti meille kädellään kukkulaa, jossa Mr. Krishnamurtin paikan piti olla.

Ajoimme eteenpäin peltoviljelysten ja puutarhojen keskitse kuutisen kilometriä ja käännyimme sitten vasempaan mäkeä ylös, kuten meille oli neuvottu. Pariisen kilometriä noustuamme jokainen meistä lie aavistanut, että tuossa oikealla komean kivikkoaidan takana on Krishnamurtin talo, mutta kuljimme ohi ja pysähdyimme pienemmän rakennuksen luo tiedustellaksemme Y. P:n farmia. Nytkään ei vastaajalla ollut aavistustakaan siitä, mutta kun mainitsimme Krishnamurtin nimen, kirkastui hänen järkensä heti ja hän sanoi viitaten kädellään juuri sitä paikkaa, jonka ohi olimme tulleet:

– Tuossa on Mr. Krishnamurtin talo.

Kiitimme, käännyimme ja päätimme, että mennään sinne nyt – ehkä asiat tästä selviävät.

Pysähdyimme tielle porttiaukon ulkopuolelle, ja Geraldin osalle lankesi hypätä taloon tiedustelemaan asioita. Hän hävisi puiden taakse, ja Eric ja minä jäimme autoon odottamaan – mielestämme pitkäksi aikaa.

Yhtäkkiä kuului vihdoinkin iloista keskustelua, ja tienkäänteessä puiden takaa ilmestyi Gerald nuoren hienonäköisen rouvasihmisen seurassa.

En entinyt saada ruumiillisia kilojani ulos vaunusta, ennenkuin iloisen näköinen nainen hyppäsi luo ja kättä ojentaen sanoi:

– Oo, Te olette Mr. Ervast Suomesta, ja minä olen Mrs. Rajagopala, – mieheni on Krishnamurtin sihteeri.

Kättelimme kaikki ja minä selitin, että olimme asunnon haussa.

– Tiedän, tiedän, vastasi Mrs. R. – Te voitte vaikka vuokrata tämän Krishnamurtin talon huhtikuuhun saakka.

– Vai niin. No mennään sitä katsomaan.

Istuimme kaikki autoon ja ajoimme talon pihaan. Rakennus oli kivistä ja näytti ylen isolta ja tilavalta.

– Mutta kuinka monta huonetta tuossa talossa onkaan? kysäisin vähän ihmetyksissäni, kun katselin pientä linnaa.

– En tiedä sanoa näin äkkiä, vastasi Mrs. R. hymyillen, – mutta kylpyhuoneita ainakin on neljä.

– Herrajesta, silloinhan se on aivan liian iso meille. Meitä ei ole kuin kolme, joten emme riitä edes kylpijöiksi.

Nauroimme ja Mrs. Rajagopala puhkesi sanomaan:

– Silloinhan teille mainiosti sopii Mrs. Grayn vierastalo. Siinä on vain yksi kylpyhuone, vaikka makuuhuoneita on kolme.

– Mainiota! Missä se paikka on, että voisimme lähteä sitä katsomaan?

– Se on aivan täällä vieressä.

–Tahdotteko olla ystävällinen ja saattaa meidät sinne?

– Tietysti. Muutama päivä sitten olin Bostonissa Mrs. Grayn luona. Kuulimme teidän tulostanne tänne Mr. Y. P:n kautta ja Mrs. Gray sanoi, että voisitte saada hänen guesthousensa, jos se vain teille sopii. Minä tulin tänä aamuna pikimmältäni tänne Ojaihin käymään ja palaan vielä tänään takaisin Hollywoodiin äitini luo, jossa olen, kunnes mieheni saapuu Krishnamurtin kanssa.

– Tämähän on kuin satua.

Ajoimme autossa ne harvat askeleet, jotka erottivat Krishnamurtin paikan Mrs. Grayn avarasta alueesta monine huviloineen, jotka kaikki seisoivat tyhjinä yhtä lukuunottamatta, jossa asui suomalainen teosofi Mr.R. rouvineen.

Kun olimme turvallisesti määränpäässä, jätti Mrs. Rajagopala meidät, sillä hänen piti kylpeä ja sitten ajaa autollaan Hollywoodiin, johon oli matkaa yli sata kilometriä.

Tämä Mrs. Grayn vierashuvila miellytti meitä heti tavattomasti ja jäimme ihmettelemään, mikä johdatus oli vallinnut kaikissa asianhaaroissa. Jos esim. olisimme myöhästyneet muutamia tunteja, ei Mrs. Rajagopala olisi tiennyt jättää meitä odottamaan. Ja mihin silloin olisimme joutuneet?

Saimme kyllä myöhemmin tietää, että meille oli varattu joku huvila alhaalla kylässä, mutta siellä ei olisi ollut sitä rauhaa ja yksinäisyyttä, joka on tämän mäenkulman erikoisuus ja joka juuri minulle on niin hyvä ja tarpeellinen. Tuntui heti, että tämä paikka on jollain tavalla „magnetisoitu“.

Jäimme siis tänne asumaan ja olemme nyt tätä kirjoittaessani olleet täällä kaksi ja puoli kuukautta. Elämme näet vielä tammikuuta, vaikka tämä matkakirjeeni ennättää vasta maaliskuun Ruusu-Ristiin.

\*

– Joko olette käyneet Krotonaa katsomassa? kysyi meiltä eräänä marraskuun aamuna naapurimme Mr. R., jonka tapasimme aamukävelyllämme.

– Krotonaa, kysyin ihmetellen, – tarkoitatteko Mr. Warringtonin perustamaa teosofista pesäpaikkaa Hollywoodissa? Emme käyneet siellä, kun emme ollenkaan pysähtyneet Los Angelesiin ja Hollywoodiin.

– Oo, ei Krotona enää ole siellä. Se oli alussa siellä eristetyllä paikalla, mutta kun Hollywood kasvoi niin suurella vauhdilla, jäi Krotona ihan kaupungin keskelle, ja silloin päätettiin muuttaa sieltä pois. Maat ja huvilat myytiin – siitä on jo monta vuotta – ja Krotona muutettiin tänne.

– Onko Krotona nyt täällä Ojaissa?

– Yes, se on tuolla laakson toisessa laidassa, kukkulalla sekini, ja star camp on siellä vieressä.

– Sopiiko siellä käydä?

– Yes, vaikka heti. Minulla on muuten juuri asiaa sinnepäin.

– No mennään sitten, koska olette niin ystävällinen.

Ajoimme Krotonaan, Mr. R. rouvineen omassa autossaan ja me omassamme. Matkaa oli toistakymmentä kilometriä.

Krotona, monta hehtaaria käsittävä maa-alue, on kuin pieni yhdyskunta useampine huviloineen, kaikki matkan päässä toisistaan. Siinä on Mr. A. P. Warringtonin oma espanjalaiseen tyyliin rakennettu tasakattoinen asunto, joka nyt on tyhjänä, koska Mr. W. Teosofisen Seuran varapresidenttinä on Adyarissa, kunnes uusi presidentti on valittu tohtori Besantin kuoleman jälkeen. Krotonassa on myös toimistorakennus monine kanslioineen, m. m. Esoteerisen Osaston sihteerin huone ja saman osaston kirjapaino. Suurin nähtävyys Krotonassa on kuitenkin itse päärakennus kirjastoineen ja kokoushuoneineen.

Viime vuosisadan lopulla ja tämän alussa ei Teosofisella Seuralla ollut muuta päämajaa kuin Indian Adyarissa; eri maissa teosofisten seksionein eli osastojen päämajat olivat vuokrahuoneissa pääkaupungeissa, ja pienet olivat ne „päämajat“ mitkä minä silloin näin Tukholmassa, Kristianiassa, Lontoossa. Suomi oli tietääkseni ensimmäinen maa, jolle suunniteltiin oma päämaja maaseudulle kaupungin ulkopuolelle. Se tuuma toteutui, kun v. 1910 kesällä ostin vähän maata Pakinkylässä ja rakennutin sinne kaksi huvilaa y. m. rakennuksia. Seuraavana vuonna se hyväksyttiin Suomen T. S:n päämajaksi ja vuonna 1913 lisättiin rakennusten luku varsinaisella Temppelellä, jossa siitä lähtien pidettiin vuosikokoukset. Parisissa kuuluivat kovasti ihmettelevän, että rakensimme teosofisen päämajan maaseudulle, missä „lehmätkin liikkuvat“.

Amerikka oli seuraava maa. Silloisen ylisihteerin Mr. A. P. Warringtonin toimesta perustettiin v. 1912 Krotonan nimellä teosofinen keskus Hollywoodiin Los Angelesin ulkopuolelle. Se oli parhaasta päästä esoteerinen keskus, sillä seuran päämajan sijoittamista kaukaiseen länteen – vaikka sitäkin pohdittiin – pidettiin epäkäytännöllisenä. Kuten sanottu Hollywoodin Krotona tuli pian rauhattomaksi kaupungin kasvaessa ja myytiin v. 1923. Puolet rahoista käytettiin uuden Krotonan rakentamiseen tänne Ojaihin ja toinen puoli jätettiin pohjarahaksi varsinaisen T. S:n päämajan perustamista varten. Tämä päämaja, joka nyt jo muutamia vuosia on ollut valmiina, sijaitsee Chicagon kaupungin ulkopuolella ja on komea miljoonia maksanut talo.

Mutta minun piti puhua Ojain Krotonasta.

Päärakennus miellytti minua heti. Tunsin oikein teosofisen tärähdyksen hyvästä mielestä. Kaikki oli aistikasta, valoisa, vakava, – ei mitään ylellistä. Nousimme ensin terrasille, josta oli laaja näköala yli koko Ojain kylän, – kaukana laakson toisessa päässä näkyi kummulla Krishnamurtin pieni linna ja siis myös meidän matala mökkimme.

Astuimme sisään avaraan, valoisaan halliin, joka heti tuntui kodikkaalta ja kauniilta. Se oli neliönmuotoinen ja vastakkaisella seinällä oli ovi ja akkunat puutarhaan päin. Huonekaluja oli ja joitain tauluja seinillä, mutta ei mitään liaksi. Hallista veivät kahdet sivuovet kummallakin puolen neljään isoon tilavaan huoneeseen. On näet otettava huomioon, että talo on rakennettu espanjalaiseen tapaan U-muotoon, ympäröiden pihaa kolmelta puolelta.

Hallista kävimme vuorotellen katsomassa sivuhuoneita. Oli kanslia, oli teosofisen looshin kokoushuone, oli E. S.-huone – kaikki miellyttävän näköiset kauniine seinämaalauksineen, sohvineen, nojatuoleineen, mattoineen. Joka

huoneessa tunsin olevansa kotonaan. En löydä sanoja kuvatakseni hyvää tunnelmaani.

Paras näistä huoneista oli kuitenkin kirjasto. Kaikki seinät lattiasta kattoon täynnä hyllyjä ja kirjoja. Tilava suojaja ja niin korkea, että toisella puolella oli seinä parvekkeella jaettu kahtia ja toisella puolella oli käytettävä pitkiä tikapuita. Arviolta kirjastossa oli parikymmentätuhatta nidosta. Kuulin kerrottavan, että sitä pidetään yhtenä parhaimpana teosofisena kirjastona. Suuri osa kirjoista on lainattavissa kotiinkin ystäville ja tuttaville, osa on vain kirjastossa käytettävissä. Ovat olleet niin kohteliaita minulle, että olen saanut koko ajan ottaa sieltä kirjoja tukuttain.

Mr. R. oli niin ystävällinen, että hän vei minut toiseen rakennukseen esoteerisen pääsihteerin Miss M. Poutzin puheille. Tämän vanhan suloisen naisen kanssa meillä oli kiintoisa keskustelu. Toin ilmi liikitukseni siitä, että Teosofinen Seura on aikaansaanut jotain näin kaunista ja soliidia kuin Krotona on, mutta kun Miss Poutz tuli maininneeksi, että hän oli ollut teosofina jo 37 vuotta, kehuin puolestani, että tammikuun alkupäivinä 1934 on kulunut 40 vuotta siitä, kun minä tulin teosofiksi, ja silloin tuo herttainen 70-vuotias vanhus iloisesti huudahti: „Mutta siinäpä veitte voiton minulta!“ Ja hän oli koko hämmästyneen näköinen. Kohta olenkin aivan harvoja teosofisia veteraaneja, vaikkon iän puolesta olen kaikista vanhimpia.

Käynti Krotonassa jätti mieleen unohtumattoman muiston. En ole itse käynyt siellä sen koommin, koska en tahdo missään liikkua, vaikka siellä kyllä on ollut erinäisiä „tilaisuuksia“. Odotan Krishnamurtin saapumista Ojaihin, ja silloin käyn ehkä hänen sunnuntailuennoissaan, joita hän pitää kirjastotalon yhteyteen rakennetussa isohkossa vapaamuurarisalissa, jota myös katselimme. Star campit eli Krishnamurtin johtamat kenttäkokoukset on pidetty isolla kentällä Krotonan kummun juurella. Eivät tiedä varmaan, pidetäänkö niitä enää, kun Idän Tähti on hajoitettu, mutta uskovat kuitenkin, että Krishnamurti jatkaa niitä täällä niinkuin muualla. Hän ei ole kahteen vuoteen käynyt kotonaan Ojaisissa, mutta tiedetään hänen tulevan tänne tänä keväänä.

\*

Suomalaiset täällä ovat erittäin ystävällisiä. En ole itse missään liikkunut, kuten sanottu, mutta heitä on useita käynyt meitä katsomassa. Vaikka he kauan ovat asuneet Amerikassa, tuntevat he minut, koska muinoin ovat käyneet luennoissa Suomessa. He ovat tietysti kaikki teosofeja täällä Ojaisissa. Varsinkin Mrs. H., nyttemmin leski, mutta ennen naimissa erään suomalaisen kanssa, jonka hyvin

muistan, on meillä käynyt monta kertaa, auttaen pyykin pesussa ja ilahduttaen kertomuksillaan teosofisista suuruuksista, Annie Besantista y. m. ja varsinkin Krishnamurtista, jota hän aina on palvellut K:n täällä ollessa.

Pidimme velvollisuutenamme käydä Hollywoodissa Mr. J. H:n perhettä tervehtimässä, josta mainitsin edellä, että he odottivat meitä tulomatkallamme. Mrs. H. täältä Ojaista seurasi mukana oppaanamme, ja meillä oli kiintoisa sunnuntaipäivä Hollywoodissa, jos kohta minä maanantaina huomasin olevani niin rasittunut, etten sen koommin ole uskaltanut tehdä mitään samantapaisia matkoja. Tämä tapahtui joulukuun 3 p:nä.

Hollywoodissa on Vapaamielisellä katolisella kirkolla oma sievä kirkkonsa. Kävimme aamupäivän jumalanpalveluksessa eli messussa. Piispa Irving S. Cooper piti saarnan, ja ruotsinmaalainen tohtori Ingelman toimi pappina kahden muun papin, usean diakoonin, kuoropoikien ynnä kuoron avustamana. Jumalanpalvelus oli koko lailla kaunis, alussa hieman teatraalinen, mutta lopussa, kun ehtoollinen jaettiin, ylevän vaikuttava. Urkujen soitto tietysti oli tärkeänä tekijänä.

Iltapäivällä ajelimme ympäri Hollywoodin, jota parikymmentä vuotta sitten tuskin oli olemassa, mutta joka nyt on laaja, kaunis puutarhakaupunki, monine uhkeine miljonäärihuviloineen. Kehitys täällä Amerikassa on huumaava.

Illalla tuli suomalaisia ystäviä J. H:n taloon meitä katsomaan ja keskustelu oli sekä vilkas että antoisa. Kaikki suomalaiset muuttuvat Amerikassa enemmän tai vähemmän maailmanihmisiksi, joiden kieli ei ole kankea eikä kahleissa. Hauska on kuulla heidän puhuvan ja kertovan.

Hauska oli myös 130 kilometrin kotimatka iltamyöhällä (klo 9-12) ja pitkä keskustelu Mrs. H:n kanssa, joka kertoi miehestään ja hänen kuolemastaan.

\*

Nyt lukijani ovat ehkä uteliaat kuulemaan jotain itse tästä Ojaista. Minkälainen paikka se on? Well, sanon Amerikan suomalaisten tapaan, tämännimisenä, vieläpä kaupunkina, se ei ole vanha. Ette löydä sen nimeä uudemmistakaan kartoista. Se oli ennen Nordhoff, mikä lie ollutkaan kylä, ja se nimi löytyy kartasta vähän koilliseen Venturan kaupungista. Ojai (äännä: oohai) on espanjalainen nimi ja merkitsee „pesä“. Kaupunki, nimi ja kaikki lienee syntynyt vasta kun teosofit valtasivat paikan. Sekin on sitten kasvanut amerikkalaiseen tapaan, edistynyt ja sivistynyt. Kadut ovat asfalttiteitä, sähköt, puhelimet ja vesijohdot on joka talossa.

Onko tämä paikka kaunis? Well, sanon taas, täällä sitä pidetään erittäin kauniina. Ja onhan sillä viehätyksensä, ennenkaikkea ainainen, herttainen, lämmittävä aurinko. Eucalyptuspuut muistuttavat hahmopiirteiltään kotimaan koivuja, mutta niillä ei ole koivujen tuoreutta, vaikka tuoksu on hyvä. Pinjat ja cypressit ovat kaikuja kuusista ja havupuista omaamatta näiden arvokkuutta ja majesteettillisuutta. Mutta kukkia on monenlaisia ja paljon, ja mehiläiset surisevat ahkerassa työssä. Appelsiinilehtoja on paikkakunta täynnä ja niiden isoja, punaisia hedelmiä korjataan paraikaa – sadottain joka puusta. Värejä on paljon. Auringon lasiessa kuultavat korkeat kukkulat violetinvärisinä, sinisinä, vaaleanharmaina harsoina – sangen lumoava näky. „Aivankuin teatterissa“, ajattelin ensi kerralla ja tunsin kunnioitusta modernia kulissitekniikkaa kohtaan.

Suomalaisena luonnollisesti kaipaam vettä – järveä tai jokea, mutta eihän kaikkea hyvää ole yhdessä paikassa. Niinpä täällä läheisyydessä ei ole lemmiä eikä juuri koiriakaan. Kukon kieunta ei aamulla herätä. Öisin vain prääriakoirat eli sudet (coyotes) laskeutuvat alas vuorilta, lähestyvät taloja ja ulvovat haikeasti, joskaan ei häiritsevästi.

Olihan täällä sentään vettä uuden vuoden tienoissa. Satoi muutamana päivänä ja tuuli, ettei juuri tullut ulkona käytyä. Mutta en minä mitään erikoista huomannut. Vasta uudenvuoden yönä sain tietää, että oli käymässä harvinainen luonnonmullistus. Vettä tuli tulvanaan vuorilta, tuoden tullessaan mutavirran, joka hävitti kaiken tieltään. Naapurimme Mr. R. oli hädissään, sillä hän pelkäsi, että muta veisi koko talon, jossa hän asui. Läheltä se sipaisikin. Mutta kun hän kävi meillä lohdutti Gerald, ettei mitään pahaa voi täällä tapahtua. Vesi kyllä yhtenä pauhuna virtasi vanhassa kuivassa uomassa, aivan tämän paikan vieritse, hävittäen sillat ja tiet. Surkea oli näky täällä ja muualla uuden vuoden päivänä. Ei ollut ajattelemistakaan, että autolla olisi minnekään päässyt. Mutta kaikkihan korjattiin vähitellen, ja mitä tämä meidän vesitulvamme oli verrattuna Hollywoodin ja Los Angelesin kauhuihin, joissa ihmisiä kuoli kymmenittäin ja taloja hävitettiin tuhansittain.

Lukuunottamatta tuota uuden vuoden jännitystä, on elämämme täällä kulunut rauhallisesti ja säännöllisesti. Tahdon kiittää kaikkia, jotka kotimaasta päin muistavat minua ja meitä kirjeillään ja korteillaan. Ette arvaa, ystävät, kuinka tervetullut jokainen viesti kotimaasta on vieraalla maalla oleskelijalle!

*(Ruusu-Risti 1934 Maaliskuu N:o 3, s. 73-81)*